

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

BESTUURSAFSPRAAK FRIESE TAAL EN CULTUUR

2013-2018

Considerans

De Staat der Nederlanden, te dezen vertegenwoordigd door de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Veiligheid en Justitie, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De ministers en staatssecretaris voornoemd, hierna gezamenlijk te noemen het Rijk, ieder voor zover het zijn of haar verantwoordelijkheid betreft enerzijds

en

de provincie Fryslân,

te dezen vertegenwoordigd door gedeputeerde mr. drs. J.A. de Vries, handelende ter uitvoering van een besluit van Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin van Fryslân, d.d. 16 april 2012, hierna te noemen de provincie, anderzijds,

overwegende, dat:

- de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid om zorg te dragen voor de Friese taal in 1970 officieel erkend is in het kabinetsstandpunt inzake het rapport van de Commissie Friese Taalpolitiek;
- Nederland zich als lidstaat van de Raad van Europa heeft verplicht het Fries te beschermen en te bevorderen door de ratificatie van het Kaderverdrag inzake de bescherming van Nationale Minderheden en het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden;
- het Rijk en de provincie Fryslân om die reden de gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het waarborgen van de Friese taal en cultuur;
- gelet op die gezamenlijke verantwoordelijkheid en zorgplicht het Rijk en de provincie Fryslân periodiek bestuursafspraken sluiten ter uitwerking van de verantwoordelijkheid inzake de Friese taal en cultuur en de bekostiging daarvan;
- het Rijk en de provincie zich het recht voorbehouden om in het licht van nationale en internationale ontwikkelingen met betrekking tot de Friese taal en cultuur gedurende de looptijd van deze bestuursafpraak aanvullende afspraken te maken;

hebben besloten de volgende bestuursafpraak vast te stellen:

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN

(artikel 7 van het Europees Handvest)

Wanneer er landelijk, provinciaal of regionaal een kwalitatief goed taalbeleid wordt nagestreefd, is het van belang bij beleidsvoornemens voortdurend aandacht te hebben voor de consequenties van deze beleidsvoornemens voor het gebruik van de Nederlandse of Friese taal. Hiermee wordt de naleving van de door Nederland onderschreven bepalingen in het Europees Handvest vereenvoudigd. Dit dient ook in formele zin vast te worden gelegd.

- 1.1 Rijk en provincie zien er op toe dat in alle beleidsnota's die betrekking hebben op terreinen die tot het werkingsveld van deze bestuursafpraak gerekend kunnen worden, met inachtneming van de door Nederland onderschreven bepalingen in het Europees Handvest, aandacht geschonken wordt aan de consequenties van de beleidsvoornemens voor de Friese taal.

Inspanning: Rijk/provincie

- 1.2 In specifieke wetgeving en verdragsbepalingen is de bijzondere status van de Friese taal en cultuur vastgelegd. Het Rijk onderkent dat deze status gewaarborgd dient te worden door de daartoe meest aangewezen bestuurslaag. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak vervult de provincie Fryslân deze taak (Rijk/provincie). Het regeerakkoord van het kabinet (Rutte II) bevat het voornemen om op termijn te streven naar provinciale opschaling. Dat wil zeggen dat de huidige 12 provincies op termijn plaats dienen te maken voor 5 landsdelen. Ten aanzien van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland is het de bedoeling tijdens het kabinet Rutte II reeds tot samenvoeging te komen. Voor de andere provincies geldt dat dit pas op de langere termijn zou moeten gebeuren. Waar er initiatieven in die richting worden ontplooid, is het aan de provincie Fryslân zelf om hierin een positie te bepalen. Voor het kabinet geldt dat de bijzondere positie van de provincie Fryslân op cultureel gebied, zoals gewaarborgd door onder andere het Handvest voor regionale talen of talen van minderheden, in het proces en verdere beleidsontwikkelingen zal worden betrokken.

Inspanning: Rijk/provincie

- 1.3 Ten einde de Nederlandse regering en de provincie Fryslân te adviseren over alle zaken de Friese taal betreffende, beschikken Rijk en gedeputeerde staten van de provincie Fryslân over een gezamenlijk adviesorgaan. Het adviesorgaan kan rapporteren over de behoeften en de wensen ten aanzien van de Friese taal en cultuur aan alle bestuursorganen en rechterlijke instanties, voor zover die in de provincie Fryslân gevestigd zijn dan wel de provincie Fryslân als werkgebied hebben. Het adviesorgaan zal tevens ondersteuning bieden bij het opstellen van regels en beleidsplannen ten aanzien van de Friese taal, door in de provincie Fryslân gevestigde bestuursorganen die niet tot de centrale overheid behoren, alsmede onderdelen van de centrale overheid waarvan het werkterrein zich uitstrekt tot de provincie Fryslân of een deel daarvan. Het huidige Consultatief Orgaan Fries zal opgaan in dit nieuwe Orgaan voor de Friese taal, dat bekostigd zal worden door het Rijk en de provincie gezamenlijk. In het reeds naar de Tweede Kamer verzonden wetsvoorstel wet gebruik Friese taal wordt voorzien in de instelling van het Orgaan voor de Friese taal op het moment dat de wet in werking treedt.

Inspanning: Rijk/provincie

HOOFDSTUK 2: ONDERWIJS (artikel 8 van het Europees Handvest)

Inleiding

Goed onderwijs is de basis voor de huidige maatschappij in Nederland. Het verstaan en spreken van de moedertaal leren kinderen 'vanzelf', maar het lezen en schrijven ervan niet. Omdat bij zowel het mondeling als het schriftelijk gebruik van het Fries de concurrentie met andere talen steeds heviger wordt, is het leren van het lezen en schrijven van het Fries essentieel voor het voortbestaan ervan. Met het oog daarop is de zogeheten doorlopende leertijd, van kleutertijd tot en met het hoger onderwijs, voor het Fries van groot belang. Op die notie zijn zowel het onderwijshoofdstuk van het Europees Handvest als deze bestuursafpraak gebaseerd.

Als uitgangspunt voor het beleid inzake Fries in het onderwijs geldt:

- het Rijk bepaalt het algemeen onderwijs-, cultuur- en mediabeleid en draagt m.b.t. het Fries direct of indirect zorg voor de naleving van het Europees Handvest;
- de provincie Fryslân bepaalt het beleid m.b.t. het Fries (binnen de kaders van de algemene onderwijsregelgeving) en draagt zorg voor uitvoering hiervan;
- het Rijk stelt de provincie Fryslân middelen ter beschikking om haar beleid ten aanzien van het Fries uit te voeren; hiermee zijn ook eigen middelen van de provincie gemoeid;
- het beleid van de provincie m.b.t. het Fries en het algemene onderwijs-, cultuur- en mediabeleid van het Rijk moeten elkaar waar mogelijk versterken.

2.1 Afspraken Fries in de voorschoolse periode

1) Voertaal kinderopvang en peuterspeelzalen

De artikelen 1.55 en 2.12 in de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen staan toe dat daar waar naast de Nederlandse taal, de Friese taal in levend gebruik is, er voor de kinderopvang en peuterspeelzalen keuzevrijheid is ten aanzien van de voertaal. Dat betekent daar waar in kinderdagverblijven en peuterspeelzalen Fries de voertaal is, dit is toegestaan. Voor alle duidelijkheid: het betreft hier kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en niet de voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Ook het inspectiebeleid van de GGD in Friesland is er op gericht dat het is toegestaan het Fries als voertaal te gebruiken of een tweetalig beleid te voeren.

2) Startbekwaamheden /professionaliteit

Er zijn startbekwaamheden ten aanzien van de Friese taal en meertaligheid, uitgewerkt in modules meertaligheid. De modules voor nascholing zijn uitgewerkt en door de relevante partijen in het Fries onderwijsveld ondertekend.

Inspanning: provincie

De ROC's zullen gedurende deze bestuursafpraak gestimuleerd worden om de module meertaligheid gedurende deze bestuursafpraak verder te integreren in het curriculum van de opleiding tot pedagogisch medewerker / onderwijsassistent (Pedagogisch Werk) op de Friese Poort en het Friesland College, om zo ook beter te kunnen aansluiten bij onderwerpen als ontwikkelingspsychologie en taalontwikkeling.

Inspanning: provincie

3) Lesmateriaal

Er is voor de voorschoolse educatie in Fryslân een curriculum dekkend geheel van Friestalig lesmateriaal beschikbaar, dat door een groeiend aantal instellingen systematisch wordt gebruikt, zolang het lesmateriaal maar naast het Nederlands wordt gebruikt en niet uit de specifieke uitkering voor de VVE wordt bekostigd.

Inspanning: provincie

4) Meertalig beleid

Het project peuterspeelzalen en kinderdagverblijven, die een op meertalige ontwikkeling gericht taalbeleid voeren, wordt met kracht voortgezet. Aan het einde van deze bestuursafpraak zijn er in Fryslân 200 peuterspeelzalen en centra voor kinderopvang die een op meertalige ontwikkeling gericht taalbeleid voeren.

Inspanning: provincie

2.2 Afspraken Fries in het primair onderwijs

1) Kerndoelen Fries in het primair onderwijs

Alle basisscholen met een aanbod Friese taal en cultuur zorgen ervoor dat hun aanbod in overeenstemming is met de kerndoelen Fries, zoals die bij algemene maatregel van bestuur zijn vastgesteld op grond van artikel 9 van de Wet op het primair onderwijs.

De kerndoelen worden niet gewijzigd dan nadat over het ontwerp van zo een wijziging door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan gedeputeerde staten van Fryslân advies is gevraagd en dat advies is uitgebracht. Gedeputeerde staten brengen het advies binnen acht weken uit. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kan alleen gemotiveerd van het advies afwijken. Op het moment van ondertekenen van deze bestuursafpraak is er een wetsvoorstel in voorbereiding waarin de betrokkenheid van het Rijk en de provincie Fryslân bij het vaststellen van de kerndoelen nader wordt vormgegeven.

Inspanning: Rijk/provincie

2) Ontheffing

Gedeputeerde staten van Fryslân formuleren in samenwerking met het onderwijsveld criteria voor het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 9, vierde lid, van de Wet op het primair onderwijs, en als bedoeld in artikel 11e, eerste lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs, die op voldoende draagvlak kunnen rekenen bij de scholen. Gedeputeerde staten treden over de geformuleerde criteria in overleg met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Gedeputeerde staten van Fryslân formuleren in samenwerking met het onderwijsveld tevens criteria voor het verlenen van gedeeltelijke ontheffing van de kerndoelen Fries in het primair onderwijs en van de kerndoelen Friese taal en cultuur in voortgezet onderwijs, die op voldoende draagvlak kunnen rekenen bij de scholen, met het oog op de mogelijkheid tot gedeeltelijke ontheffing, welke onderdeel is van het bovengenoemde, in voorbereiding zijnde, wetsvoorstel. Gedeputeerde staten delen informatie met betrekking tot verleende ontheffingen met de Inspectie voor het Onderwijs.

Inspanning: Rijk/provincie

3) Lesmateriaal

Er is een hoogwaardig aanbod aan Friestalig onderwijsmateriaal, zowel fysiek als digitaal, dat door een groot deel van de scholen op een systematische wijze wordt gebruikt. Scholen blijven vrij om ook voor een alternatief te kiezen.

Inspanning: provincie

4) *Budget Materiële Instandhouding Fries*

Het budget ten aanzien van de Materiële Instandhouding Fries (MIF) is niet langer alleen bedoeld voor de groepen 3 tot en met 8, maar kan ook worden aangewend voor de leerlingen van de groepen 1 en 2. Om de hoogte van het bestaande bedrag per leerling te kunnen blijven garanderen, is een verhoging van het budget nodig. Daar wordt structureel € 90.000,- per jaar extra voor uitgetrokken.

Inspanning: Rijk

5) *Taalbeleid*

Het aantal scholen dat taalbeleid voert neemt in de periode tot en met 2018 met 20 scholen per jaar toe. Op dit moment voert 50 % van de scholen in Fryslân een actief taalbeleid.

Inspanning: provincie

6) *Drietalig onderwijs*

Binnen de grenzen van de wet- en regelgeving is eind 2015 een kwart van de Friese basisscholen drietalig.

Inspanning: provincie

7) *Leerlingvolgsysteem Fries*

Er is geen Leerlingvolgsysteem (LVS) Fries en geen methode-onafhankelijke toetsing voor het vak Fries. Het Rijk en de provincie zullen samen bekijken wat er in dit verband noodzakelijk en mogelijk is en daar een prioritering in aanbrengen.

Inspanning: Rijk/provincie

2.3 Afspraken Fries in het voortgezet onderwijs

1) *Kerdoelen Fries in het voortgezet onderwijs*

Alle scholen voor voortgezet onderwijs hebben een aanbod Friese taal en cultuur dat in overeenstemming is met de kerndoelen/eindtermen Fries, zoals die bij algemene maatregel van bestuur zijn vastgesteld op grond van artikel 11e van de Wet op het voortgezet onderwijs. De kerndoelen worden niet gewijzigd dan nadat over het ontwerp van zo een wijziging door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan Gedeputeerde staten van Fryslân advies is gevraagd en dat advies is uitgebracht. Gedeputeerde staten brengen het advies binnen acht weken uit. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kan alleen gemotiveerd van het advies afwijken. Op het moment van ondertekenen van deze bestuursafpraak is er een wetsvoorstel in voorbereiding waarin de betrokkenheid van het Rijk en de provincie Fryslân bij het vaststellen van de kerndoelen nader wordt vormgegeven.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Ontheffing*

Gedeputeerde staten van Fryslân formuleren in samenwerking met het onderwijsveld criteria voor het verlenen van een ontheffing als bedoeld in artikel 11e, eerste lid, van de Wet op het voortgezet onderwijs, die op voldoende draagvlak kunnen rekenen bij de scholen. Gedeputeerde staten treden over de geformuleerde criteria in overleg met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Gedeputeerde staten van Fryslân formuleren in samenwerking met het onderwijsveld tevens criteria voor het verlenen van gedeeltelijke ontheffing van de kerndoelen Fries in het voortgezet onderwijs, die op voldoende draagvlak kunnen rekenen bij de scholen, met het oog op de mogelijkheid tot gedeeltelijke ontheffing, welke onderdeel is van het bovengenoemde, in voorbereiding zijnde, wetsvoorstel.

Gedeputeerde staten delen informatie met betrekking tot verleende ontheffingen met de Inspectie voor het Onderwijs.

Inspanning: Rijk/provincie

3) *Lesmateriaal*

Er is een hoogwaardig aanbod aan Friestalig onderwijsmateriaal, zowel fysiek als digitaal, dat door een groot deel van de scholen voor voortgezet onderwijs op een systematische wijze wordt gebruikt. Scholen blijven vrij om ook voor een alternatief te kiezen.

Inspanning: provincie

4) *Materiële Instandhouding Fries voortgezet onderwijs*

Er bestaat geen materiële instandhouding Fries voor het voortgezet onderwijs zoals dat in het primair onderwijs wel het geval is. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zal een budget MIF-VO beschikbaar stellen van € 65.000,- per jaar voor het vak Fries op scholen voor voortgezet onderwijs in de provincie Fryslân. Dat bedrag is gebaseerd op een vast bedrag per leerling, vermenigvuldigd met het totale aantal eersteklassers in het voortgezet onderwijs in de provincie Fryslân.

Inspanning: Rijk

5) *Meertalig voortgezet onderwijs*

Het project meertalig voortgezet onderwijs wordt met kracht voortgezet en het aantal locaties in de provincie Fryslân dat een meertalige stroom in het voortgezet onderwijs aanbiedt, waarbij het Nederlands, het Fries en het Engels als instructietalen fungeren, is aan het einde van deze bestuursafpraak gestegen tot tenminste 10.

Inspanning: provincie

2.4 **Afspraken Fries bij scholen die onder de WEC vallen**

1) *Overzicht mogelijkheden voor taalbeleid*

Er komt een overzicht van de mogelijkheden voor taalbeleid bij de Friese scholen die onder de Wet op de Expertisecentra (WEC) vallen.

Inspanning: provincie

2) *Ontwikkelen taalbeleid*

Er komt een project waarin de mogelijkheden voor taalbeleid binnen deze scholen verder wordt verkend dan wel geconcretiseerd.

Inspanning: provincie

2.5 Afspraken Fries bij scholen in het beroepsonderwijs

1) *Beheersing Fries in het werk*

Nadere duidelijkheid vanuit het Friese bedrijfsleven (MKB) en andere instellingen in Fryslân waar het MBO voor opleidt m.b.t. de gewenste beheersing van de Friese taal van hun personeel.

Inspanning: provincie

2) *Taalbeleid ROC's en AOC*

Het ontwikkelen van taalbeleid in een beroepsgerichte context op basis van de wensen van het regionale bedrijfsleven op de Friese ROC's, alsmede op het AOC, stimuleren.

Inspanning: provincie

3) *Friestalige competenties*

Het opnemen van Friese taalvaardigheid / modules meertaligheid in het curriculum van beroepsopleidingen zal worden gestimuleerd, binnen de kaders van het artikel 7.2.4 van de wet educatie en beroepsonderwijs (WEB).

Inspanning: provincie

4) *Samenwerking VO en MBO-instellingen*

De bestaande provinciale regeling Lesuren Fries voor het voortgezet onderwijs zal tevens toegankelijk gemaakt worden voor het AOC en ROC's die het Fries in hun curriculum willen opnemen. Samenwerking tussen scholen voor voortgezet onderwijs en MBO-instellingen ten aanzien van het onderwijzen van de Friese taal zal worden gestimuleerd.

Inspanning: provincie

5) *Stageprojecten*

Uitvoeren van stageprojecten waarin de Friese taal een rol speelt binnen communicatie tussen personeelsleden en met de klanten. Dit kan een uitwerking zijn van het lesprogramma Fries.

Inspanning: provincie

6) *Werkgroepen op MBO-instellingen*

Het stimuleren van werkgroepen binnen de onderwijssectoren die de Friese competenties formuleren en een plaats geven in het curriculum van de sectoren.

Inspanning: provincie

2. 6 Afspraken Fries in het Hoger Onderwijs

1) *Lerarenopleidingen basisonderwijs*

NHL Hogeschool en Stenden Hogeschool verzorgen in hun curriculum een aanbod Friese taal en cultuur, dat er op gericht is dat zoveel mogelijk studenten de bekwaamheid Friese taal en cultuur behalen. De provincie houdt dit onderdeel van het curriculum van beide hogescholen in stand. Het overleg met de beide Pabo's t.a.v. initiële opleiding en nascholing op het gebied van Fries en meertaligheid systematisch voortzetten.

Inspanning: provincie

2) *Fries als instructietaal*

Op de lerarenopleidingen basisonderwijs van NHL Hogeschool en Stenden Hogeschool wordt aandacht besteed aan het Fries als vak en instructietaal, ook voor wat betreft het project De Trijetalige Skoalle. Het blijft bovendien mogelijk om op de Pabo's van Stenden en de NHL voor een drietalige stroom te kiezen (Fries/Nederlands/Engels), zodat studenten optimaal geëquipeerd worden om op een drietalige basisschool les te geven.

Inspanning: provincie

3) *Lerarenopleiding Fries NHL*

De provincie houdt de eerste en tweedegraads lerarenopleiding Fries op de NHL Hogeschool in stand.

Inspanning: provincie

4) *Nascholingsaanbod Fries*

De Inspectie van het Onderwijs constateert dat zo'n 40% van de docenten in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs niet over een passende bevoegdheid of bekwaamheid beschikt als het gaat om het onderwijzen van het vak Friese taal en cultuur. Daarom zijn de inspanningen er op gericht om in de looptijd van deze bestuursafpraak het aantal docenten in het PO met een bekwaamheid Friese taal en cultuur in belangrijke mate te vermeerderen, evenals het aantal docenten Fries in het VO met een passende bevoegdheid, zodanig dat het totale aantal docenten zonder een bekwaamheid Fries/passende bevoegdheid met minimaal de helft wordt verminderd.

Stenden Hogeschool en de NHL Hogeschool verzorgen een nascholingsaanbod voor docenten in het basisonderwijs die nog niet over een bekwaamheid Friese taal en cultuur beschikken.

De lerarenopleiding Fries van de NHL Hogeschool biedt leraren de mogelijkheid om hun bekwaamheid m.b.t. de vakinhoud, didactiek en methodiek op het gewenste niveau te krijgen. De lerarenbeurs maakt het mogelijk voor docenten PO en VO om een bachelor of masteropleiding vergoed te krijgen, zodat docenten Fries hun bevoegdheid / bekwaamheid alsnog kunnen halen.

De resultaten van de investeringen vanwege het kwaliteitsakkoord in het nascholingsaanbod Fries voor leraren in het PO en VO worden in deze periode geëvalueerd. Blijvende inzet ten aanzien van het nascholingsaanbod Fries voor leraren in het PO en VO door continuering van het kwaliteitsakkoord op dit punt vanaf 2013 is nodig.

Inspanning: Rijk/provincie

5) *Fries als rechts- en bestuurstaal*

De provincie Fryslân gaat na of, en zo ja op welke wijze, er in de eerstejaars rechtenopleiding in Leeuwarden aandacht besteed kan worden voor Fries als rechts- en bestuurstaal.

Inspanning: provincie

6) *Leerstoel Friese taal- en letterkunde*

Voor een nieuwe universitaire BaMa-opleiding Friese Taal en Cultuur heeft de Rijksuniversiteit Groningen (RuG) een plan opgesteld: ‘Minorities & Multilingualism: into the Frisian laboratory’. De uitvoer van het plan zal de komende 6 jaar financieel worden ondersteund door het Ministerie van OCW met een bedrag van €120.000 per jaar. De bedragen worden overgemaakt onder voorwaarde dat aan de minister van OCW een formeel, definitief voorstel voor de nieuwe opleiding door RuG en provincie wordt voorgelegd, waarin tevens het marktonderzoek is opgenomen, dat in het oorspronkelijke voorstel ontbreekt. De RuG geeft zich rekenschap van de wettelijke voorschriften omtrent accreditatie en doelmatigheid van de opleiding. De provincie zal ook financieel bijdragen aan de uitvoer van het plan.

Inspanning: Rijk/provincie

7) *Master meertaligheid*

In het kader van de University Campus Fryslân (UCF) wordt een master meertaligheid gecreëerd. De bovengenoemde BaMa-opleiding “Minorities & Multilingualism: into the Frisian laboratory” zal aansluiten op de Master meertaligheid van de UCF.

Inspanning: provincie

2.7 Afspraken Fries bij onderwijsondersteuning

1) *Taalbeleid*

Aan het einde van deze bestuursovereenkomst is het aantal scholen voor primair onderwijs met een integraal taalbeleid, in de vorm van een taalbeleidsplan, of als onderdeel van het schoolplan (uitgezonderd de scholen die een volledige ontheffing Fries hebben), met een kwart toegenomen.

Inspanning: provincie

2) *Sintrum Frysktalige Berne-opfang*

Er is een Sintrum Frysktalige Berne-opfang (SFBO), dat onderwijskundige ondersteuning en advisering verzorgt ten aanzien van Friestalige/tweetalige opvang voor de VVE-sector.

Inspanning: provincie

3) *Netwerk*

Het netwerk van twee- en Friestalige peuterspeelzalen, centra voor kinderopvang en drietalige basisscholen en voortgezet onderwijs, wordt optimaal gefaciliteerd.

Inspanning: provincie

4) *Taalsintrum Frysk*

Er is een Taalsintrum Frysk (TF), dat onderwijskundige ondersteuning en advisering verzorgt ten aanzien van Fries/meertalig onderwijs voor het PO en VO. De begeleiding is er op gericht scholen op de juiste, gedifferentieerde wijze met bovengenoemd leerstofaanbod te laten werken.

Inspanning: provincie

5) *Stimuleren van vraaggestuurd werken*

Nagaan welke concrete stappen kunnen worden gezet om geleidelijk over te gaan tot meer vraagsturing; schoolbesturen moeten gestimuleerd worden om hun taalbeleid ook daadwerkelijk om te zetten in concrete vragen aan de onderwijsbegeleidingsdienst (in casu het Taalsintrum Frysk van Cedin).

Inspanning: provincie

6) *Netwerk drietalige scholen*

Het project De Trijetalige Skoalle wordt voortgezet.

Inspanning: provincie

7) *Dag(deel) Fries*

Het aantal basisscholen met een Friese dag/ Fries dagdeel wordt uitgebreid.

Inspanning: provincie

8) *Taalcoördinatoren*

Het onderdeel ten aanzien van Fries/meertaligheid in de opleiding tot taalcoördinator wordt in stand gehouden. Er is een dekkend provinciaal netwerk van taalcoördinatoren in het basisonderwijs.

Inspanning: provincie

9) *Onderwijsmateriaal*

Er is een breed, hoogwaardig en gedifferentieerd aanbod Friestalig onderwijsmateriaal voor het PO en de eerste fase VO, waarbij ict-applicaties een belangrijke positie innemen.

Inspanning: provincie

2.8 Afspraken Fries bij toezicht en advisering

1) *Kerdoelen Fries*

Basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs zijn er op gericht de kerndoelen voor het vak Fries te realiseren. De provincie stimuleert een en ander, zeker als de vaststelling van de kerndoelen Fries in de toekomst bij de provincie is belegd. De Inspectie voor het Onderwijs ziet toe op de realisatie van de kerndoelen Fries.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Periodiek toezicht*

Er vindt periodiek toezicht op de kwaliteit van het vak Fries in het onderwijs plaats en er worden consequenties aan de uitkomsten van dat toezicht verbonden.

Inspanning: Rijk

HOOFDSTUK 3: RECHTERLIJKE AUTORITEITEN, BESTUURLIJKE AUTORITEITEN EN OPENBARE DIENSTEN

(artikel 9 & 10 van het Europees Handvest)

Inleiding

Het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer is sinds 1995 wettelijk verankerd in de Algemene wet bestuursrecht (Awb, afdeling 2:2). De Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer, die in 1997 in werking is getreden, heeft bovendien de gebruiksmogelijkheden voor het Fries in de rechtszaal verruimd.

Inmiddels is op 25 juli 2012 een wetsvoorstel aangaande regels met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer en in het rechtsverkeer (Wet gebruik Friese taal) bij de Tweede Kamer ingediend. Doel van die wet is om in ieder geval de huidige beperkingen inzake het gebruik van het Fries in het bestuurlijke verkeer en rechtsverkeer zoveel mogelijk ongedaan te maken en zodoende de positie van het Fries in beide sectoren te versterken. Plenaire behandeling in de Tweede Kamer is na het meireces van 2013 voorzien.

3.1 Afspraken Fries bij rechterlijke autoriteiten

1) *Monitoring*

Het gebruik van het Fries in rechtszaken in de provincie Fryslân wordt gemonitord.

Inspanning: Rijk

2) *Herziening gerechtelijke kaart*

De voorgenomen herziening van de gerechtelijke kaart leidt tot schaalvergroting in het rechtsverkeer. Het Rijk draagt er zorg voor dat bij de herziening van de gerechtelijke kaart de bestaande rechtspositie van de Friestalige rechtzoekende wordt geborgd en niet verminderd.

Inspanning: Rijk

3.2 Afspraken Fries bij Bestuurlijke autoriteiten

1) *Bestuurlijke herindelingen*

Provincie en Rijk spannen zich er voor in om, in het geval van gemeentelijke herindelingplannen, de desbetreffende gemeenten te wijzen op de noodzaak om te komen tot adequaat gemeentelijk taalbeleid. Bij bestuurlijke herindelingen zullen er door het Rijk en de provincie Fryslân in samenspraak met betrokken partijen afspraken worden gemaakt over de bescherming van de positie van de Friese taal in de nieuw te vormen gemeente. In het geval van gemeentelijke herindeling zullen die afspraken met desbetreffende gemeenten en Gedeputeerde staten van Fryslân worden gemaakt.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Taalbeleid*

De provincie stimuleert dat bestuursorganen die niet tot de centrale overheid behoren en die niet in de provincie Fryslân gevestigd zijn (waarvan het werkteerrein zich uitstrekt tot de provincie Fryslân of een deel daarvan), en rechterlijke instanties die de provincie Fryslân als werkgebied hebben, een taalbeleid voeren.

Inspanning: provincie

In het wetsvoorstel gebruik Friese taal, dat op het moment van ondertekening van deze bestuursafpraak voor behandeling bij de Tweede Kamer ligt, is opgenomen dat in de provincie Fryslân gevestigde bestuursorganen die niet tot de centrale overheid behoren, regels opstellen over het gebruik van de Friese taal in schriftelijke stukken en in het mondeling verkeer. Tevens stellen deze bestuursorganen een beleidsplan inzake het gebruik van de Friese taal op. Dit betreft een wettelijke verplichting.

Inspanning: Rijk/provincie

3) Modellen kandidaatstelling

Het Rijk stelt Friestalige modellen voor kandidaatstelling bij verkiezingen beschikbaar. Inspanning: Rijk

4) Friese vertalingen

Bij wijziging van de Europese verdragen die zijn vertaald in de Friese taal, wordt ook de Friese versie aangepast. Inspanning: Rijk/provincie

5) Fries bij de politie en de meldkamer

Fries bij de politie:

Het Rijk bevordert dat burgers in hun contact met de politie zoveel mogelijk de Friese taal kunnen gebruiken.

Inspanning: Rijk

6) Fries bij de meldkamer:

Het Rijk en de Veiligheidsregio (Fryslân) bevorderen dat burgers in hun contact met de regionale brandweer, ambulancedienst of politie zoveel mogelijk de Friese taal kunnen gebruiken.

Inspanning: Rijk

¹ Kamerstukken II, 2011-2012, 33335 nr. 2

HOOFDSTUK 4: MEDIA

(artikel 11 van het Europees Handvest)

Inleiding

Onder media worden in deze bestuursafpraak begrepen: gedrukte media, radio en televisie ('traditionele media') en nieuwe media (internet, digitale kabel, video-on-demand, narrow casting, social media). Rijk en provincie bevorderen dat het Fries ook in de nieuwe media een passende plaats krijgt. De ontwikkelingen op dit gebied gaan erg snel. In die ontwikkelingen krijgt het gebruik van de Friese taal de aandacht die nodig is om de positie van het Fries binnen de media te versterken. De provincie Fryslân heeft de ambitie om de positie van het Fries in alle vormen van nieuwe media (internet en elektronische post) op zijn minst gelijkwaardig te maken aan die van het Fries in de traditionele media (met name radio en televisie) in Fryslân.

Bij het aangaan van deze bestuursafpraak zendt Omrop Fryslân radio 24 uur per dag uit, zeven dagen per week. Overdag met een informatief-cultureel programma-aanbod, in de avond en nacht met muziekprogramma's. De zendtijd van de regionale televisie is ruim 1 uur origineel aanbod per weekdag. Het Friestalige aanbod dat via de NOS op de landelijke zenders wordt gerealiseerd bedraagt 27 uur per jaar: 21 uur zendtijd voor een Friestalige documentaires (FryslânDoc) en 6 uur jaarlijkse zendtijd voor schooltelevisie voor het voortgezet onderwijs. De NOS biedt Friestalige schooltelevisieprogramma's voor het basisonderwijs (10 uur per jaar) op het internet aan. Deze programma's worden verzorgd door de landelijke televisieafdeling van Omrop Fryslân, en worden ook uitgezonden via de regionale zender.

4.1 Afspraken Media

1) *Bevordering Friese taal en cultuur*

Rijk en provincie voeren een beleid voor zowel instandhouding als actieve bevordering van de Friese taal en cultuur, ook met inzet van media.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Reguliere financiering*

Het Rijk stelt overeenkomstig het Europees Handvest voor regionale talen en talen voor minderheden en het Kaderverdrag Nationale Minderheden van de Raad van Europa², voldoende middelen ter beschikking voor een volledige en veelzijdige Friestalige programmering op radio, televisie en internet. De realisatie van die Friestalige programmering is bij het aangaan van deze bestuursafpraak bij Omrop Fryslân belegd.

In het regeerakkoord van het kabinet Rutte II zijn voornemens benoemd inzake het omroepbestel, evenals de financiering hiervan. Rijk en provincie bekijken samen hoe die voornemens uitgewerkt kunnen worden in het geval van de Friese regionale omroep en hoe een en ander zich verhoudt met bovengenoemde verdragsafspraken over het gebruik van de Friese taal in de media. Naar aanleiding daarvan maken Rijk en provincie nadere afspraken over de financiering van de programmering van de regionale omroep in Fryslân.

Inspanning: Rijk/provincie

² Kaderverdrag Nationale Minderheden van de Raad van Europa, artikel 4 en Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden, artikel 11.1. a iii.

3) *Financiering op projectbasis*

Naast de reguliere financiering van de basisvoorziening regionale omroep kunnen Rijk en Provincie op projectbasis aan de Friese regionale omroep middelen ter beschikking stellen voor programmaprojecten passend binnen het beleid voor versterking van het Fries als minderheidstaal.

Inspanning: Rijk/provincie

4) *Commissie Borging Friese taal in de media*

De commissie borging Friese taal in de media heeft geadviseerd over de positie van het Fries in de media en het borgen van de Friese taal in de media.

De Friese regionale omroep heeft, overeenkomstig de Europese verdragsafspraken, een bijzondere positie als het gaat om het waarborgen van de Friese taal als tweede rijkstaal in Nederland. Het gaat daarbij vooral om de speciale rol van de regionale omroep in de provincie Fryslân ten aanzien van het behoud, de bevordering en het levende gebruik van het Fries.

Het Rijk draagt er zorg voor dat er bij de uitwerking van de voornemens van het kabinet Rutte II inzake het omroepbestel en de verdere ontwikkeling van het mediabeleid recht wordt gedaan aan het rapport en de adviezen van de Commissie Borging Friese taal in de media.

Inspanning: Rijk

5) *Stimuleringsfonds*

Programma's van de Friese regionale omroep komen tot 1 januari 2017 in aanmerking voor steun uit centrale fondsen op het gebied van omroepproducties zoals het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties. Dit is onder meer in de statuten van het Stimuleringsfonds vastgelegd. In de brief van 6 december 2012 heeft het kabinet aangekondigd dat het budget van het Mediafonds per 1 januari 2017 op nul wordt gezet. Het fonds wordt op die datum opgeheven. Het korten van het budget heeft consequenties voor de programmering van de landelijke en regionale publieke omroep. De NPO heeft aangekondigd het type programmering dat het fonds financiert, te blijven maken. Het is van belang dat de NPO zorgt voor een goede inbedding van de taken en functies die het Mediafonds vervult bij het stimuleren en financieren van bij uitstek publieke culturele mediaproducties bij de landelijke en regionale publieke omroep.

Inspanning: Rijk

6) *Subsidiering televisiedramaproducties*

Friestalige televisiedramaproducties komen tot 1 januari 2017 in aanmerking voor subsidies uit het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties.

Inspanning: Rijk

7) *Deskundigheid Friese taal en cultuur*

In de samenstelling van besturen van organen, ingesteld op grond van de Mediawet en in de besturen van fondsen op het gebied van omroepproducties, is deskundigheid op het gebied van de Friese taal en cultuur gewaarborgd. In voorkomende gevallen kan externe expertise op het terrein van de Friese taal worden ingeschakeld.

Inspanning: Rijk

HOOFDSTUK 5: CULTURELE ACTIVITEITEN EN VOORZIENINGEN

(artikel 12 van het Europees Handvest)

Kunst en cultuur leven en bloeien in de provincie Fryslân. Voor een groot deel is de Friese taal bij culturele activiteiten de voertaal. De Friese culturele infrastructuur bestaat onder meer uit een aantal basisvoorzieningen, te weten: het toneelgezelschap Tryater, Tresoar, Keunstwurk, de Afûk en de Fryske Akademy. Naast deze basisvoorzieningen zijn er meer dan 300 amateurtoneelverenigingen (inclusief 46 verenigingen voor jongerentoneel), 29 Iepenloftspullen, 289 muziekverenigingen en 530 koren. Ook muziekscholen en creativiteitscentra spelen een rol van belang bij het levend houden en versterken van de Friese taal en cultuur. Bovendien zijn er diverse uitgeverijen die Friestalige boeken op de markt brengen. Deze brede infrastructuur wordt gefaciliteerd door kennisinstituten die de provincie ondersteund. De betrokkenheid van het Rijk bij het ondersteunen van Friestalige culturele activiteiten en voorzieningen is vastgelegd artikel 12 van het Europees Handvest (12.1, 12.2 en 12.3). Veranderingen in de financiering van de betreffende culturele instellingen worden in een zo vroeg mogelijk stadium bilateraal tussen Rijk en de provincie Fryslân besproken.

5.1 Afspraken over “Tryater”

1) *Instandhouding Tryater*

Er is een gezelschap voor beroepstoneel, te weten Tryater, dat zich bedient van de Friese taal en waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt mogelijk gemaakt. Het gaat hierbij om Friestalg toneel voor volwassenen en jongeren. Toneelgezelschap Tryater maakt deel uit van de nationale basisinfrastructuur. Tryater wordt beoordeeld met inachtneming van de uitgangspunten van de Rijksnota Cultuurbeleid. De beoordeling van Rijksweg vindt plaats door de Raad voor Cultuur.

Inspanning: Rijk

2) *Financiering*

De financiële ondersteuning van Tryater vindt plaats volgens de daarvoor geldende normen, met dien verstande dat hierop de volgende uitzondering wordt gemaakt: inzake de spreiding van voorstellingen kan worden volstaan met het geven van voorstellingen in de provincie Fryslân. Incidenteel worden voorstellingen buiten de provincie gegeven.

Inspanning: Rijk

3) *Spreiding van voorstellingen*

De provincie Fryslân zorgt voor het scheppen van voorwaarden die een daadwerkelijke spreiding van voorstellingen mogelijk maken door het subsidiëren van voorstellingen, die door de geringe capaciteit van de zaal of de situering van de plaats van optreden zonder extra steun niet mogelijk zijn.

Inspanning: provincie

4) *Beoordeling Tryater*

Indien beoordeling van Tryater leidt tot beëindiging of vermindering van het verschaffen van mogelijkheden het gezelschap in stand te houden, of na het beëindigen van de activiteiten door het gezelschap, plegen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Gedeputeerde staten van Fryslân overleg over de dan ontstane situatie.

Inspanning: Rijk/provincie

5.2 Afspraken over de “Fryske Akademy”

1) *Instandhouding Fryske Akademy*

Er is een instelling voor de wetenschapsbeoefening inzake de Friese taal en cultuur, te weten de Stichting Fryske Akademy te Leeuwarden, waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de provincie Fryslân mogelijk wordt gemaakt.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*

De Fryske Akademy is gelieerd aan de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en maakt deel uit van de instituten- en onderzoeksorganisatie van de KNAW. De aard van de verbinding tussen de Fryske Akademy en de KNAW wordt door henzelf in onderling overleg bepaald. Zelfstandigheid en eenheid van de Fryske Akademy blijven daarbij bewaard. De Fryske Akademy behoudt de status van stichting en kan een beroep doen op de faciliteiten van de KNAW.

Inspanning: Rijk

3) *Financiering*

De financiële middelen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de Fryske Akademy inclusief de middelen voor de huisvesting, zijn in 1990 (als gevolg van de para-universitaire operatie), respectievelijk 1994 (als gevolg van de stelselherziening huisvesting), overgedragen aan de KNAW. Hierbij geldt het volgende:

de aan de KNAW overgedragen rijksmiddelen zijn geoormerkt en zijn bestemd voor de wetenschapsbeoefening inzake de Friese wetenschaps-
onderwerpen door de Fryske Akademy en voor de huisvesting van het instituut;

de KNAW beoordeelt de kwaliteit van de wetenschapsbeoefening door de Fryske Akademy; daaronder is ook begrepen de doelmatigheid van de programmering mede in relatie tot activiteiten op dit wetenschapsterrein elders.

Inspanning: Rijk

4) *Beoordeling*

Indien de KNAW op grond van haar oordeel als bedoeld onder 3b van mening is dat in haar middelenverstrekking aan de Fryske Akademy een substantiële wijziging dient te worden gebracht, brengt zij deze mening onverwijld ter kennis van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Alvorens hierover een besluit te nemen, plegen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Gedeputeerde staten van Fryslân overleg, teneinde te pogen de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie

5) *Middelenverstrekking Fryske Akademy*

Indien de provincie Fryslân overweegt de middelenverstrekking aan de Fryske Akademy te verlagen, brengt zij dit voornemen onverwijld ter kennis van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Alvorens hierover een besluit te nemen, plegen Gedeputeerde staten van Fryslân en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overleg, teneinde de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie

6) *Liëringsovereenkomst de Fryske Akademy en de KNAW*

De gedragsregels, neergelegd in de liëringsovereenkomst tussen de Fryske Akademy en de KNAW van 12 februari 1990, maken deel uit van deze bestuursafpraak, voor zover deze in overeenstemming zijn met het bovenstaande.

5.3 Afspraken over Tresoar, FLMD, It Fryske Boek en het Nederlands Letterenfonds

1) *Tresoar*

Er is een Fries Letterkundig Museum en Documentatiecentrum. Het Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum (FLMD) is in 2002 onderdeel geworden van Tresoar. De stichting FLMD is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Letterhoeke en is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur van Tresoar.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Stichting it Fryske Boek*

De provincie bevordert de productie, verspreiding en het lezen van Friestalige boeken. De Stichting It Fryske Boek (IFB) verzorgde deze taak middels een subsidie. In het kader van het beter invullen en verdiepen van de literatuurbevorderende taak is het voornemen ontstaan om de taken van It Fryske Boek aan Tresoar over te dragen.

Inspanning: provincie

3) *Digitalisering*

Digitalisering is een instrument om literatuur verder te ontsluiten en te verspreiden. De activiteiten van Tresoar zijn mede gericht op de digitale beschikbaarstelling en ontsluiting van een belangrijk deel van het Friese literaire corpus.

Inspanning: Rijk/provincie

4) *Het Nederlands Letterenfonds*

Het Nederlands Letterenfonds besteedt in zijn activiteiten tevens aandacht aan Friestalige literatuur. De werkbeurzen voor auteurs en vertalers van het Nederlands Letterenfonds zijn daartoe ook toegankelijk voor Friese schrijvers. Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke markt- en afzetomstandigheden waarin deze schrijvers zich bevinden.

Inspanning: Rijk

5.4 Afspraken over Keunstwurk en Afûk

1) *Stichting Keunstwurk*

Er is een kenniscentrum ten aanzien van de Friese kunst en cultuur dat zich richt op amateurkunstbeoefening, cultuureducatie en professionele kunsten, en zich bezighoudt met beeldende kunst, design, theater, dans, muziek en multidisciplinaire projecten. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is dat de Stichting Keunstwurk te Leeuwarden.

Inspanning: provincie

2) *Afûk*

Er is een taalbevorderingsinstituut dat zich bezighoudt met de overdracht, ontwikkeling en bevordering van de Friese taal ten aanzien van alle (maatschappelijke) domeinen van deze bestuursafpraak. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is dat de Afûk te Leeuwarden.

Inspanning: provincie

HOOFDSTUK 6: ECONOMISCH EN SOCIAAL LEVEN

(artikel 13 van het Europees Handvest)

In het Europees Handvest is een paragraaf ten aanzien van het economisch en sociaal leven opgenomen, waarvan Nederland een aantal artikelen heeft onderschreven, te weten 13.1, a,b, c en d en 13.2, b en c. Hieraan gekoppeld, is in deze bestuursafpraak een aantal doelstellingen geformuleerd op economisch en sociaal terrein. Daarbij moet worden bedacht dat er ten aanzien van taalgebruik, taalgedrag en taalcodes op dit terrein weinig wet- en regelgeving is.

Dit neemt niet weg dat het gebruik van de Friese taal in de economische en sociale sector in faciliterende zin kan worden gestimuleerd. Daarbij is het van belang eventuele juridische belemmeringen voor het Fries zo mogelijk weg te nemen om het gebruik van het Fries in het economische en sociale leven te bevorderen.

6.1 Afspraken Fries in economisch en sociaal leven

1) *Werkprogramma*

In overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt het werkprogramma voor het in te stellen Orgaan voor de Friese taal vastgesteld. Daarbij zal het in kaart brengen van de wettelijke belemmeringen m.b.t. het gebruik van de Friese taal in deze sectoren een belangrijke rol spelen.

Inspanning: Rijk/provincie

2) *Steunpunt Fries*

Zodra het Orgaan van de Friese Taal ingesteld is, zullen de taken van het bestaande Steunpunt Fries worden uitgebreid met adviestaken met betrekking tot de bepalingen uit de Wet gebruik Friese taal, waarbij ook aandacht is voor andere maatschappelijke domeinen, zoals benoemd in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden.

Inspanning: provincie

3) *Taalbeleid in welzijn- en zorgsector*

Eind 2015 wordt er in de welzijn- en zorgsector in de provincie Fryslân een integraal taalbeleid gevoerd.

Inspanning: provincie

4) *Frysk yn 'e Soarch*

Het project "Frysk yn 'e Soarch" zal voortgezet worden.

Inspanning: provincie

5) *Fries in bedrijfsleven*

In overleg met de koepelorganisaties en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven wordt gewerkt aan de verbetering van de positie van het Fries in dat domein.

Inspanning: provincie

HOOFDSTUK 7: GRENDOVERSCHRIJDENDE UITWISSELINGEN

(artikel 14 van het Europees Handvest)

Als culturele- en taalminderheid nemen de Friezen in Fryslân een bijzondere positie in. De partijen vinden het daarom van belang dat de bijzondere positie van Fryslân in Nederland ook in het buitenland bekend is, overeenkomstig artikel 14a en 14b van het Europees Handvest. Bovendien is het van belang de situaties van taalminderheden elders in Europa met de Friese situatie te kunnen vergelijken. In het kader van de Europese Unie is het echter nog belangrijker dat Fryslân zichzelf profileert. In de Europese Unie krijgen regio's met een regionale taal of minderheidstaal de kans om met elkaar in contact te komen. Voor Fryslân zijn van oudsher en vanuit een taalkundig perspectief de relaties met de Friese taalgebieden in Duitsland van belang, maar de relaties met andere taalminderheden in Europa zijn niet minder belangrijk.

7.1 Afspraken grensoverschrijdende uitwisselingen

1) *Network to Promotion of Linguistic Diversity*

De provincie is lid van het Europese Network to Promotion of Linguistic Diversity (NPLD) en benut dat netwerk om de internationale contacten met gebieden met een minderheids- of regionale taal in landen als Italië, Engeland en Spanje op diverse inhoudelijke thema's optimaal te organiseren.

Inspanning: provincie

2) *Mercator Europees Kenniscentrum voor meertaligheid en taalleren*

De provincie houdt het Mercator Europees Kenniscentrum voor Meertaligheid en Taalleren mede in stand en streeft er naar de kennis die Mercator opgedaan heeft op het gebied van meertalig onderwijs uit te breiden naar de andere domeinen van het Europees Handvest, zoals culturele activiteiten en economisch en sociaal leven. Daarvoor kan tevens het NPLD-netwerk ingezet worden.

Inspanning: provincie

3) *Internationale projecten*

Deelnemen als (lead) partner in meer internationale projecten, in samenwerking met partners uit Europese minderheidstaalgebieden, daarbij gebruikmakend van het NPLD-netwerk.

Inspanning: provincie

4) *Uitwisselingsprojecten voor jongeren*

Er zijn voldoende middelen om internationale (multilaterale) uitwisselingsprojecten voor jongeren uit minderheidstaalgebieden te bewerkstelligen en te stimuleren.

Inspanning: provincie

5) *Uitwisselingen m.b.t. cultuur en onderwijs*

Er zijn voldoende middelen om uitwisselingen op het gebied van (onder andere) cultuur en onderwijs tussen de provincie Fryslân de Friese taalgebieden in Duitsland (de streek Ostfriesland in de deelstaat Nedersaksen, met name in de gemeente Saterland en het Kreis Nordfriesland) te bewerkstelligen en te stimuleren.

Inspanning: provincie

6) *Uitbreiding grensoverschrijdende activiteiten*

Grensoverschrijdende activiteiten niet alleen beperken tot de Friese taalgebieden in Duitsland, maar uitbreiden naar andere minderheidstaalgebieden in Europa.

Inspanning: provincie

7) *Europese Grensoverschrijdende Territoriale Samenwerking (EGTS)*

Verkennen op welke wijze het instrument van Europese Grensoverschrijdende Territoriale Samenwerking (EGTS) kan worden ingezet voor grensoverschrijdende activiteiten.

Inspanning: Rijk/provincie

8) *Verdragen van de Raad van Europa*

Bij het sluiten en uitwerken van culturele verdragen tussen Nederland en andere lidstaten van de Raad van Europa, wordt bijzondere aandacht geschonken aan de Friese taal en cultuur en de minderheidstaal of -talen in de betreffende staat.

Inspanning: Rijk

HOOFDSTUK 8: SLOTBEPALINGEN

8.1) *Periodiek overleg*

Omtrent de uitvoering van de activiteiten in het kader van deze bestuursafpraak wordt periodiek, maar ten minste eenmaal per jaar, onder leiding van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door de partijen overleg gevoerd.

8.2) *Planning*

De periode 2013-2015 wordt gebruikt om na te gaan hoe de bepalingen in het Europees Handvest nader kunnen worden geoperationaliseerd, de periode 2016-2018 worden gebruikt om deze operationalisering, eventueel door middel van aanvullende wetgeving, verder uit te werken.

8.3) *Afstemming*

Het hierboven genoemd overleg dient, mede met het oog op de fasering genoemd in de artikelen 8.2 en 8.3, tevens ten behoeve van de afstemming van het beleid van de provincie Fryslân ten opzichte van het Rijk en van de onderscheiden rijksorganen onderling.

8.4) *Informatieverstrekking*

Ten behoeve van een goede informatieverstrekking over de uitvoering van deze bestuursafpraak wordt de Tweede Kamer en provinciale staten van Fryslân halverwege de looptijd van de bestuursafpraak Friese taal en cultuur (2015), door middel van een rapportage geïnformeerd.

8.5) *Ambtelijke voorbereiding*

Het overleg, als bedoeld in artikel 8.1, wordt ambtelijk voorbereid, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, waarin de onderscheiden ministeries en de provincie Fryslân vertegenwoordigd zijn. Dit voorbereidend overleg vindt ten minste jaarlijks plaats. De volgende taken worden verricht:

- a. de voorbereiding van het bestuurlijk overleg zoals bedoeld in artikel 8.1;
- b. de voorbereiding van de rapportage aan de Tweede Kamer en aan provinciale staten van Fryslân, zoals bedoeld in artikel 8.4;
- c. de monitoring van de implementatie van de verplichtingen die voortvloeien uit het Europees Handvest.

8.6) *Gehele of gedeeltelijke wijziging*

In het geval door partijen behoefte wordt gevoeld de afspraak geheel of gedeeltelijk te wijzigen, wordt dit kenbaar gemaakt tijdens het overleg als bedoeld in artikel 8.1. In dit overleg worden hierover dan nadere afspraken gemaakt.

8.7) *Beëindiging afspraken*

De bestuursafpraak kan worden beëindigd, mits het voorstel één jaar van tevoren schriftelijk aan de andere partijen wordt meegedeeld. Tijdens het periodiek overleg als bedoeld in artikel 8.1 plegen partijen overleg over de dan ontstane situatie.

8.8) Consultatief Orgaan Fries

Het krachtens artikel 7, vierde lid, van het Europees Handvest ingestelde Consultatief Orgaan Fries ten behoeve van de Friese taal geeft advies aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de uitvoering van deze bestuursafpraak en de uitvoeringsconvenanten, in relatie tot het Europees Handvest. Ten tijde van de ondertekening van de bestuursafpraak Friese taal en cultuur 2013-2018 ligt het wetsvoorstel gebruik Friese taal bij de Tweede Kamer. In dit wetsvoorstel wordt voorzien in de instelling van een Orgaan voor de Friese taal, dat in de plaats treedt van het Consultatief Orgaan Fries. Het orgaan zal o.a. ook de adviestaak van de Consultatief Orgaan Fries aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op zich nemen.

8.9) Vertaling Bestuursafpraak

De tekst van de bestuursafpraak wordt in de Nederlandse en de Friese taal gepubliceerd in de Staatscourant en in een Engelse vertaling toegezonden aan de Raad van Europa.

8.10) Inwerkingtreding

De bestuursafpraak treedt in werking op het moment van haar ondertekening en heeft een looptijd van 5 jaren.

8.11) Titel

Deze bestuursafpraak wordt aangehaald als: Bestuursafpraak Friese taal en cultuur 2013-2018.

Aldus overeengekomen in tweevoud en ondertekend,

te Leeuwarden op 22 april 2013,

De Staat der Nederlanden,

Dr. R.H.A. Plasterk

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Mede namens de minister van Buitenlandse Zaken,
de minister van Veiligheid en Justitie,
de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de
staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

te Leeuwarden op 22 april 2013,

De provincie Fryslân,

Mr. drs. J.A. de Vries

Gedeputeerde van de provincie Fryslân

Handelende ter uitvoering van een besluit van
Gedeputeerde Staten en de
Commissaris van de Koningin van Fryslân, d.d. 16 april 2012.

